

Ökat intresse för judisk kultur i Östeuropa

Allt fler institutioner i våra östra grannländer sysslar numera med det som kan kallas för judisk kultur. Detta gäller både populärkultur och inom den akademiska världen. Man ordnar utställningar, seminarier och en mängd aktiviteter med anknytning till ashkenasisk historia och tradition. Många ungdomar väljer en utbildning där ämnet judaistik ingår med dithörande studier i hebreiska eller jiddisch som en akademisk merit.

I Tjeckien har man sedan länge insett att det också finns en ekonomisk potential genom turism med judisk anknytning vilket har inneburit vård och upprustning av byggnader och begravningsplatser. Detta börjar märkas också i Polen. I Warszawa pågår byggandet av Judiska muséet, där man kommer att betona hela den gemensamma tusenåriga polsk-judiska historien och inte koncentrera sig enbart på Förintelsen.

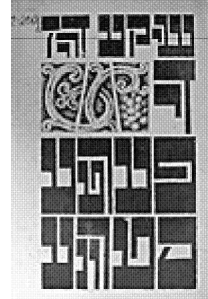
Judiskt liv i Ryssland

Under hösten har det visats en intressant utställning "געוויינטלעכע שיל" på det historiska muséet för religion i Sankt Petersburg. Många av exponaten har tidigare aldrig visats offentligt och kommer från samlingarna i det sovjetiska "Institutet för religion och ateism". Man försöker ge en bild av hur det verkligen såg ut i de ryska städerna med synagogor, studie- och bönehus jämsides med de ortodoxa kyrkorna. Hur levde judarna i vardagen framför allt i de västra delarna av imperiet? Många i de yngre generationerna har bara mycket vaga kunskaper om hur det en gång var, där de själva nu bor.

Nationalbiblioteket i Sankt Petersburg

har lagt ut delar av sina samlingar på Internet, vilket gör att det är öppet även för oss. Även om man inte är rysktalande kan man ha glädje av att gå in på några av de länkar som finns under www.nlr.ru. Där finns jiddischböcker i många olika genrer som jiddisch, politiska böcker, barnböcker, sagoböcker på jiddisch, läroböcker samt enskilda jiddischförfattare; www.nlr.ru/exib/Yiddish,

www.nlr.ru/exib/politbook,
www.nlr.ru/exib/child, www.nlr.ru/exib/tales,
www.nlr.ru/exib/edu, www.nlr.ru/exib/Kipnis,
www.nlr.ru/exib/Kvitko,
www.nlr.ru/exib/Sholom.

Det är fascinerande att se exempel på de läroböcker på jiddisch, som gavs ut under en period, då man stödde detta språk (för att i stället undertrycka hebreiskan med dess religiösa rötter). Här finns också exempel på den sovjetiska stavningsreformen, som även den skulle "avhebreisera" jiddisch.

Barnen sjunger förstås Stalins lov på מאמע-לשון under pionjärfanan och allt är som det ska och måste vara.

Av mellankrigstidens boom av jiddischlitteratur märks också en del i de ryska samlingarna. Vilka exempel på modernistisk grafisk formgivning!

I Sibirien

Avrom Sutzkever började skriva sin diktcykel אין סיביר som 23-åring. Han går tillbaka till sin barndom då han tillbringade flera år just i Sibirien någonstans utanför Omsk. Den unge poeten har redan börjat skapa sitt bildspråk, som gjort honom till en av de stora jiddischpoeterna:

אין כוטרער
פון "סיביר"

זונפֿאַרגאַנג אויף אייזיק בלאַע וועגן.
זיסע דרעמלפֿאַרבן אין געמיט.
ס'לייכט פֿון טאַל אַ שטיבעלע אַנטקעגן
מיט אַ שניי פֿון זונפֿאַרגאַנג באַשיט.
וונדערוועלדער הוידען זיך אויף שוויבן,
צויבער-שליטנס קלינגען אין אַ קרייז.
אויפֿן פיצל בוידעם וואַרקען טויבן,
וואַרקען אויס מיין פנים. אונטער אייז,
דורכגעשטרעפֿט מיט בליציקע קרישטאַלן
צאַפלט דער אירטיש אין האַלבער וואַר.
אונטער אויסגעשוויגענע קופֿאַלן
בליט אַ וועלט - אַ קינד פֿון זיבן יאָר.